

ע"פ 5611/16 - נעם סלב נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעוורים פליליים

ע"פ 5611/16

לפני:

כבוד המשנה לנשיאה (בדימ') ס' ג'ובראן
כבוד השופט י' עmittel
כבוד השופט מ' מוז

המערער:

نعم סלב

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערעור על גזר דין של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד
מיומ 31.5.2017 בת"פ 30165-01-15 שניתן על ידי
כבוד השופט ר' לורק - סג"נ

בשם המערער:

עו"ד אורן קין

בשם המשיבה:

עו"ד מיכל בלומנטל

בשם שירות המבחן:

גב' ברכה ויס

פסק-דין

המשנה לנשיאה (בדימ') ס' ג'ובראן:

עמוד 1

1. לפנינו ערעור על גזר דין של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (סגנית הנשיא ר' לורך) בת"פ 30165-01-15 מיום 31.5.2016 בגדרו הושטו על המערער 12 חודשים מסר לריצוי בפועל; 8 חודשים מסר על תנאי למשך 3 שנים שלא עבר עבירה אלימות או רכוש מסווג פועל; 4 חודשים מסר על תנאי למשך 3 שנים שלא עבר עבירה אלימות או רכוש מסווג עוון; ופייצוי לנפגעת העבירה בסך 2,000 ש"ח.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 17.11.2015 הורשע המערער, ליד 3.11.1994 (להלן: "העונשין", התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") ובניסוי שוד לפי סעיף 403 סיפה לחוק העונשין. על פי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, נסמן קשר עם נאשם נוסף (להלן ביחד: "השנים") וגם אחר, במטרה לשוד סנייפים של בנק הדואר. ביום 9.12.2014 הסיע האחר את השנים לסניף בנק הדואר שאותו תכננו לשוד, ובהגיעם לשם ירדו השנים מהרכב gemeinsam רעלן פנים ואוחזים באקדח דמה ובחוץ חד, והחלו לירות לכיוון הסניף. לאחר שעובר אורח הסב את תשומת לב עובדות הבנק למתרחש לעלו האחיזות את הדלתות, וכתוואה מכך לא עלה בידם של השנים לבצע את זטם והם נמלטו מן המקום. עבורי כמחצית השעה, ניסו השנים לשוד סניף נוסף של בנק הדואר. בעת כניסה לסניף הנוסף דחפו השנים איש ואיש שעמדו בכניסה, ולאחר שנכנסו אל הסניף הפקידות שעבדו בו נעלו עצמן בתוך הכספת הפנימית והצעיקו עזירה. בעקבות זאת נמלטו השנים מהמקום בבריצה, והאחר מילט אותם שם ברכבו.

3. במסגרת הסדר הטיעון הוסכם על הצדדים כי מעשי השנים בסניף הבנק הראשון מהווים עבירה של קשרת קשר ומעשיים בסניף הבנק השני מוחויים ניסוי שוד. אך עם זאת, לא הוסכם על הסדר לעונש בגין לumarur. בשלב הטיעונים לעונש, המשיבה עתירה למתחם עונש הולם של 12 עד 36 חודשים מסר בפועל, וטענה כי יש להעמיד את העונש על 24 חודשים מסר. המערער טען מנגד כי מתחם העונש ההולם בעניינו נוע אומנם בין 6 ל-24 חודשים מסר בפועל, אך שיש הצדקה לחזור לקולה מהמתחם הן משיקולי שיקום (לפי סעיף 40(א) לחוק העונשין), והן בשל היותו "בגיר צער" בעת ביצוע המעשיים. לפיכך, ביקש המערער כי תאומץ המלצת שירות המבחן, כך שיוטל עליו עונש מסר לריצוי בדרך של עבודות שירות.

4. בשלב זה יזכיר, כי חודשים מספר טרם שגזר דין, ולאחר תקופה שבמהלכה היה המערער נתון במעצר בית מלא ובמקביל שולב בקבוצה טיפולית בשירות המבחן - התרחשה, למרבבה הצער, הידרדרות במצבו הנפשי. בעקבות זאת, נאלץ המערער לסיים את השתתפותו בקבוצה הטיפולית, ובמהמשך אף אושפז במחלקה פסיכיאטרית. לאחר מספר שבועות התיציב מצבו עקב טיפול רפואי שקיבל והוא החל להשתלב במסגרת מתאימות במרכז לבריאות הנפש.

גזר דין של בית המשפט המחוזי

5. בבאו לגוזר את דיןו של המערער עמד בית המשפט המחויז תקופה על הערכים המוגנים שנפגעו כתוצאה מהעבירות שביצע, עימם נמנם הביטחון האישי, שלמות הגוף, כבוד האדם, השמירה על הקניין ותחזות הביטחון הציבורית. לאחר מכן, נבחנו נסיבות הקשורות עם ביצוע העבירות ונמצא שישנן כמה נסיבות חמירות, ובן-ה: העובדה שהמעשים נעשו בצוותא; התכוון המקדים; התועזה שהפגינו השניהם, הנלמדת מכך שבחרו להמשיך ולנסות לבצע את השוד המתוכנן אף לאחר שלא צלהה תוכניתם בסניף הבנק הראשון; וכן הנזק הפיזי (הקל אומנם) והחרדה שהםם סבלה נגעתה העבירה שאותה דחפו השניהם בכניסה לסניף השני, כפי שתואר בתסקיר שנערך בעניינה. בשים לב לכל האמור, וכן למדיניות העונשה הנוגגת, קיבל בית המשפט את עמדת המשיבה וקבע כי מתחת העונש ההולם נع בין 12 ל-36 חודשים מסר בפועל.

6. בהמשך, בבאו לקבוע את העונש הראי בטור המתחם, נלקחה בחשבון ל科尔ה העובدة שהמעערער הודה במעשהיו כבר בעת חקירותו במשטרת. בנוגע לפוטנציאל השיקומי, בית המשפט עמד על ההתרשות החיובית של שירות המבחן מהמעערער לרבות הרמסקונה כי האחרון "איינו מאופיין בקוווי אישיות עבריים מבוססים", אולם הסיק כי המקרה הנדונו אינו מסווג המקרים המצדיקים לחזור ל科尔ה ממתחם העונש משיקולי שיקום. בסיכומו של דבר, ובשים לב, בין היתר, לגילו הצער, להעדרו של עבר פלילי, לניסיונו האישיות והמשפטתיות, למצבו הנפשי ולהליר הטיפולי בו החל עובר למתן גזר הדין – נקבע כי יש להעמיד את עונשו של המערער על הurf התיכון של מתחם העונש, קרי על 12 חודשים מסר בפועל, וזאת לצד יתר רכיבי העונש שפורטו לעיל. יצוין, לשמלות התמונה, כי על הנאשם הנוסף נגזרו 24 חודשים מסר בפועל, מתוכם 20 חודשים בגין העבירות שתוארו ו-4 חודשים מתוקף מסר מותנה שנגזר עליו בגין עבירה קודמת.

7. מכאן הערעור שלפנינו, המופנה כלפי חומרת העונש שהושת על המערער. יוער, כי בית משפט זה (השופט א' שהם, החלטה מיום 11.8.2016) נעתר לבקשת עיקוב ביצוע שהגיש המערער בד בבד עם הגשת ערעורו, וקבע כי עונש המסר בפועל שהושת עליו יעכב עד לסיום הליך הערעור, תוך שהובהר כי התנאים המגבילים והערביות שהוטלו על המערער קודם לכך יעדמו בעינם עד למתן פסק הדין בערעור.

טענות הצדדים לערעור

8. המערער משים על קביעותו של בית המשפט המחויז הן ביחס למתחם העונש והן ביחס לקביעת העונש בטור המתחם. לגישתו, שגה בית המשפט כשהעמיד את הrf התיכון של מתחם העונש על 12 חודשים מסר בפועל, ובקשר זה הוא מפנה לפסיקה שעסקה במקרים בעלי נסיבות דומות שבהם נגזרו עונשים קלים יותר. עוד טוען המערער, בין היתר, כי אף תחת הנחה שמתחם העונש שנקבע הוא אכן מתחם ההולם, בית המשפט שגה כשמצא שאין הצדקה לחזור ממנו ל科尔ה משיקולי שיקום. המערער גורס כי יש לבקר את האפקט השיקומי ולאמצץ את עמדת שירות המבחן בעניינו, שהמליץ כי ימשיך את הטיפול הפסיכיאטרי, וכי ככל שיוטל עליו עונש מסר, זה ירצה בדרך של עבודות שירות. עוד טוען, כי העובدة שהמעערער נמנה עם קבוצת הבוגרים הצעירים מעידה שפסיכיאטרי שיקומו נושא על האמור, המערער מעלה של נסיבות שאין קשרו לביצוע העבירות וטוען שלא הענק להן משקל ראוי במסגרת גזר הדין.

9. מנגד, המשיבה טענה בפנינו כי יש לדוחות את הערעור, בהדגישה כי עסקין בעבירות הנוגעת לשוד; שבוצעו בניסיבות חמורות באופן ייחסי ושهن תולדה של תכנון מראש ובצורתה; וכי המערער והנאשם הנוסף פעלו בנסיבות בניסיונם להוציא לפועל את תוכניתם. המשיבה סבורה כי מתחם העונש שנקבע לא חורג מדיניות העונשה הנוגגת, וכי, ככל, בית המשפט המחויז התייחס לכל הניסיבות הרלוונטיות, לרבות הניסיבות לקללה. ברגע להחלטה שלא לחרוג לקללה ממתחם העונש, המשיבה שמה דגש על האמור בתסקירות המבחן שעיליהם הסתמן בית המשפט המחויז, בהם תואר שהמעערר הוכר בעבירות באופן מצומצם בלבד. לשיטת המשיבה, האמור בתסקרים אינם מצדיק חריגה מן המתחם, וזאת משום שהמעערר לא השלים תהליך שיקום מוצלח, אלא מצוי בתחוםו של התהילה ודרכו עוד ארוכה. המשיבה הכירה בMagnitude השיפור המסתמן מתסקיר לתסקיר ואף בירכה על הדברים, אך הטעימה כי המערער עודנו מתקשה להסביר את הרקע לביצוע העבירות.

特斯קרים מטעם שירות המבחן

10. בתסקיר המשלים מיום 12.2.2017 שהוגש עובר לדין בערעור, הובהר כי אומנם המערער עדין מתקשה להסביר את הרקע לביצוע העבירות, אולם, לצד זאת, הוא מבטא חרטה על ביצוען, מביע אמפתיה ביחס לנפגעת העבירה, ומשטף כי הוא נמנע מקשרים עם חברה שלoit ומחויב לשיקום חייו ומשפחותו. הוסבר, כי בחודשים שקדמו לעריכת התסקיר חלה התיעצבות במצבו הרגשי-נפשי והוא עושה מאמץ לתקן באופן תקין. עוד צוין, כי בדיקות שתן עדכניות שערק העידו על ניקיונו מסמים. שירות המבחן הביע התרשםותו מסיכוי השיקום של המערער, העריך שמאסר בפועל יפגע בהתקדמות שהושגה עד כה, והמליץ להפחית את העונש ל-6-7 חודשים מאסר שירותו בדרך של עבודה שירות ולצד זאת להטיל צו מבחן שיאפשר את המשך הטיפול.

בדין בפנינו תיארה נציגת שירות המבחן דברים ברוח זו. הודהה, שחרף מצבו הנפשי המורכב, מכלול הנ吐נים בעניינו של המערער מעיד בהחלט על יכולת שיקום.

11. בתום הדיון ולנוח עמדת שירות המבחן, החלתו לדוחות את ההכרעה בערעור עד לקבלת תסקיר מבחן משלים (בהערת אגב, ייוער, כי ביןתיים ניתן פסק דיןנו שדחה את ערעורו של הנאשם הנוסף, שותפו של המערער לעבירות, שנדון במאוחד עם הערעור דנא), רראו: ע"פ 16/5385 בן שמעון נ' מדינת ישראל (7.3.2017)). בתסקיר המשלים מיום 11.6.2017 חזר שירות המבחן על המלצתו האמורה. הודהה כי חלה התקדמות ביחסו של המערער לעבירות שביצע, תוך שהוא שב וمبיע חרטה על ביצוען ואמפתיה כלפי נפגעת העבירה. כן צוין כי בבדיקה שתן שנערכה לאחרונה נמצא כי המערער נקי משידי סם. ככל, שירות המבחן חילז מהזנה חלה התיעצבות במצבו של המערער, שבאה לידי ביטוי בהיעדר מעורבות פלילית נוספת, באמצעות, למשל, ניהול אורח חיים תקין, בהתמדה לטיפול והתיעצבות במצבו הנפשי-רגשי, וב הבעת רצון מצדו להשתלב בטיפול קבוצתי ייעודי בשירות המבחן. לנוכח כל האמור, שירות המבחן העריך ישינה הפחתה בסיכון, ולפיכך שב והצע לפועל בהתאם למלצתו הקודמת. להערכת שירות המבחן, מאסר בעיתוי הנוכחי עלול לפגוע בשיקומו של המערער ולהביא להידדרדות חוזרת במצבו הנפשי.

12. לנוכח האמור בתסקיר המשלים הורינו על קבלת חוות דעת מטעם הממונה על עבודות שירות (להלן: הממונה), ובהמשך לכך קיבלנו את בקשה הממונה כי יערכו למעערר בדיקות שתן לצורך גילוי שימוש בסמים. בסופה של תהליך בדיקה, הוגשה חוות דעת מטעם הממונה מיום 31.7.2017, שלפיה, ככל, אין מניעה כי המערער ישתלב בעבודות שירות בכפוף להמשך מעקב וטיפול

פסיכיאטרי סדר, אולם לנוכח מצאים לא חד-משמעותיים שהתקבלו בבדיקה השתן לאיתור סמים שערף, ועל מנת למנוע ספק, נמצא כי בשלב זה אין מקום להשתמו בעבודות שירות ונתבקשה דחיה כדי לזמן בדיקת שתן נוספת. בחווית דעת נספת מטעם הממונה מיום 14.8.2017, צוין כי דגימת שתן עדכנית שמסר המערער נמצא נקייה ונמצא שהמערער מתאים לריצוי עבודה שירות והביע הסכמתו לכך, תוך שהובהרו לו התנאים הרלוונטיים, ובפרט התנאי שלפיו ימשיך להימצא במעטב ובטיפול פסיכיאטרי.

עתה בשלה העת להכריע בערעור.

דין והכרעה

13. בפתח הדברים יצוין כי לאחר העיון בתיק על כל נספחו ושמיעת טיעוני הצדדים, ובפרט לנוכח האמור בתסקיריו המבחן ובחווית הדעתה שהוגשו מטעם הממונה על עבודות שירות, ראיינו לנכון לקבל את הערעור כך שעונש המסר לריצוי בפועל שהושת עלי המערער יופחת ויומר לעונש מאסר למשך 6 חודשים, שירוצה בדרך של עבודות שירות. יתר רכיבי העונש שהוטלו על המערער יעדמו בעינם, ולצדם יוטל צו מבחן לתקופה של שנה. יפורט.

14. כאמור, הכלל הוא כי ערכאת הערעור תימנע מהתערבות בחומרת העונש שקבעה הערקה הדינית, זאת למעט במקרים חריגים בהם נפלה בגזר הדין טעות מהותית, או מקום שבו העונש שהוטל חורג באופן קיצוני ממידיניות העונשה הנוגגת (ראו והשוו: ע"פ 1397/16 מדינת ישראל נ' חמיאל, פסקה 11 והאסמכתאות שם (6.9.2016); ע"פ 8281/15 גדור נ' מדינת ישראל, פסקה 14 והאסמכתאות שם (10.8.2016); ע"פ 5998/15 עקל נ' מדינת ישראל (27.6.2016); ע"פ 207/14 פלוני נ' מדינת ישראל (1.2.2015); ע"פ 4595/13 זובידאת נ' מדינת ישראל (6.7.2014); █ מסאלחה נ' מדינת ישראל (9.12.2013); █ עבדוליב נ' מדינת ישראל (22.10.2013)). לאחר שקלנו את הדברים בכבוד ראש, ולא בלי התלבות, הגענו לכלל מסקנה כי הערעור שלפנינו אכן נמנה עם אותם מקרים המצדיקים את התערבותנו כפי שתואר, וזאת בשל הפטנציאלי השיקומי של המערער, ובפרט לנוכח התסקירים המעידים על שינוי בהיבט השיקומי בתקופה שלאחר מתן גזר הדין (ראו והשוו: ע"פ 2817/15 דהן נ' מדינת ישראל (1.7.2015); ע"פ 779/15 פלוני נ' מדינת ישראל (12.4.2015); ע"פ 8344/14 אסור נ' מדינת ישראל, פסקה 9 והשוו: ע"פ 5146/14 אורן נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (5.2.2015)).

15. אין להקל ראש בחומרת מעשיו של המערער, שניסה לבצע שוד שתוכנן מראש ובצאתה, כאשר במהלך האירועים נפגעו עוברי אורח על לא עול בכם. יתרה מכך, וכפי שציין בית המשפט המחויזי, המערער ושותפיו הפגינו תעזה רבה כשהמשיכו לשני הbank השני לאחר שלא עלה בידם לבצע את השוד בסניף הראשון. עם זאת, בעת הימשכות ההליכים בעניינו של המערער, עבר הוא תהילן ראשוןו המעיד על פוטנציאלי שיקום. על סמך האמור בתסקיריו שירות המבחן כפי שפורט לעיל, הגענו לכלל מסקנה כי פוטנציאלי השיקום של המערער כiom הוא ממשועתי די כדי להצדיק חriga לקופה מתחם העונש בהתאם לrhoch סעיף 40(א) לחוק העונשין. בפרט, יודגש כי מזה למללה משנה המערער מתמיד בטיפול הפסיכיאטרי במרכז לבראות הנפש לרבות נטילת התרופות דרך קבע, וכי בחודשים האחרונים אף השתלב בהצלחה במסגרת התעסוקה והbijut רצון להשתלב בתוכנית טיפולית קבועית בשירות המבחן. כאמור לעיל, שני התסקירים האחרונים שנערכו בעניינו מיעדים על מגמת שיפור ועל פוטנציאלי שיקומי רב בעבר.

16. יתרה מזאת, יש לייחס משקל גם לעובדה שהמעערר ביצע את העבירות בהיותו בן עשרים ולא עבר פלילי (השו: ע"פ 7781/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 58 (20.6.2013) (להלן: ע"פ 7781/12); ע"פ 13/3582 סעד נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (29.1.2014)). אכן, "לא בכל מקרה בו קיימים סיכוי שיקום, יוכל העונש שהוטל על הנאשם עד כדי חריגה מתחם העונשה שנקבע לעבירה שנעבירה, גם אם מדובר ב'בגיר צער', וגם אם המלצת השירות המבחן מצדדת בהקללה כזו" (ע"פ 452/14 דבוש נ' מדינת ישראל, פסקה 15 לפסק דין (3.4.2014)), וכן, עצם גילו הצעיר של הנאשם פלוני בעת ביצוע העבירות אינו מקיים כשלעצמו עיליה להקללה בעונש. אולם, כפי שהובחר בעבר, מדובר בקבוצת מעתנים, אשר יש לבחון את מידת השההם מתקיימים באותו מקרה פרטני של אותו בגין עיר, וזאת במסגרת שיקולי העונשה הקבועים בסימן א' 1 לפך ולחוק העונשין (ראו: ע"פ 308/16 (29.11.2015) פסקאות 18-21 נאטור נ' מדינת ישראל, פסקאות 10-11 (7.11.2016); ע"פ 2420/15 אבטליון נ' מדינת ישראל, פסקאות 40 (להלן: עניין אבטליון). יובהר תחילה המעערר כי לא יכול להיבנות מהשיקולים המנויים בסעיף 40יא לחוק העונשין, הגם שחלקם מאפשרים להתחשב בנסיבות המתאימות בגילו של הנאשם (ראו: ע"פ 8487/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (8.11.2016); עניין אבטליון, פסקה 21). זאת, לאחר ששיתוקים אלה משפיעים על גזרת העונש בתחום המתחם, בעוד מילא הושת על המעערר העונש המוצע בתחום המתחם שנקבע לו. עם זאת, במקרה שלפניו התרשםנו כי הפטונצייאלי השיקומי של המעערר, בפרט כפי שעולה מן התスクירים השונים בעניינו, גדול די בכדי להצדיק פסיעת הצעד הנוסף וחירגה מתחם העונש משיקולי שיקום, כהוראת סעיף 40(א) לחוק העונשין (לדיון בפטונצייאלי השיקום הייחודי של בגיןאים צעירים ראו: ע"פ 7781/12, פסקאות 48-51). ונסביר.

17. כזכור, בית המשפט המחויז מצא בשעתו כי עניינו של המעערר אינו נמנה עם המקרים הצדיקים לחרוג לקולא מתחם העונש ההולם משיקולי שיקום, וזאת ממשום ש"התסקיר מלמד כי על אף ההליך הטיפולי והזמן שחלף מאז ביצוע המעשים, הנאשם (המעערר טרם הפנים באופן מלא את הסיבות להידדרותו ועדין זוקק להשגחה. עובדה זו הייתה אומנם נכונה בשעתו, ואולם במרוצת הזמן ובחולוף כשניות של ליווי בשירות המבחן ובמסגרות נוספות דומה כי חל שיפור משמעותית במצבו של המעערר בהיבטי הסיכוי והסיכון מעבר לכך, יובהר כי לא מצאנו ממש בטענת המשיבה, שכן עצם העובדה שהפנמת המעערר את מעשיו הייתה חלהות (בשעתו, כאמור) אינה גורעת מכברת הדרך ש עבר בהמשך ומהפטונצייאלי השיקומי הקיים חיים, אינה מאינט, כשלעצמה, את חשיבות שיקילות הדברים במסגרת ההכרעה אם יש להטיל עליו עונש של מאסר אחורי סורג ובריח אם לאו. מזה זמן לא מבוטל שהמעערר מבעחרתנה כנה על מעשיו ואופתיה כלפי נפגעתה העבירה, וכיירת מגמת שיפור ברורה מהטסקירים בעניינו. במצב דברים זה, מצאנו כי יש מקום להעניק למעערר הזדמנות להגישם את הפטונצייאלי השיקומי שלו ולהזור למוטב.

לצד זאת, יוער, שלא נעלם מעניינו כי תהליכי שיקומו של המעערר עודנו באיבו, ובהתאם זה אנו מלאי תקווה שהמעערר ימשיך יינצל את תקופת המבחן עד לשיקומו המלא.

18. סוף דבר, נוכח כל האמור לעיל, אנו מורים בזאת כדלקמן:

א. הערעור מתקיים במובן זה שעונש המאסר בפועל שהוטל על המעערר יופחת ויומר ל-6 חודשים מאסר לריצוי על דין

של עבודות שירות. יתר רכיבי העונש שהוטלו על המערער יוותרו על כנמו.

ב. המערער יתיצב לשעת בעונש שהוטל עליו ביום 22.10.2017 בשעה 08:00 ביחידת עבודות שירות, אשר במפקדת מחוז מרכז של שירות בתי הסוהר, ת.ד. 81 רملה 00, טלפון 08-9787060, פקס 08-9193217. התנאים המגבילים והערביות שהוטלו על המערער יעמדו בעינם עד למועד התיצבותו לעבודות השירות.

ג. מוצא בזאת צו מב奸 לתקופה בת שנה החל ממועד פסק דין זה. צו זה מוצא לאחר שהמערער הוזהר, במסגרת שימוש שנערך לו בעל-פה, כי אם תפקודו ביצוע עבודות השירות יהיה לקוי, הוא יאלץ לרצות את יתרת עונשו במאסר מאחורי סורגי ובריח. המערער הביע את נוכנותו למלא אחר הוראות הצו.

20. המזכירות תמציא עותק של פסק דיןנו זה לשירות המבחן למוגרים ולממונה על עבודות שירות.

ניתן היום, כ"ג באלוול התשע"ז (14.9.2017).

שפט

שפט

המשנה לנשיאה (בדימ')